

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 10.10.2007
KOM(2007) 575 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika

{KOM(2007) 574 lõplik}

{SEK(2007) 1278}

{SEK(2007) 1279}

{SEK(2007) 1280}

{SEK(2007) 1283}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika

1. KOKKUVÕTE

Meredes peitub Euroopa elujõud. Euroopa mere- ja rannikualad on Euroopa heaolu ja jõukuse seisukohast olulise tähtsusega – nad on Euroopa kaubateed, kliimakujundajad, toidu-, energia- ja loodusvarade allikad ning Euroopa kodanike meelispaigad elamiseks ja puhkamiseks.

Meie vastastikune mõjusuhe merega on intensiivsem ja vaheldusrikkam kui kunagi varem ning selle kaudu luuakse Euroopa jaoks enneolematult palju uusi väärtusi. Kuid pidev pingeline hakkab nüüd juba tunda andma. Oleme jõudnud oma suhetes ookeanidega teelahkmele.

Ühest küljest saame tehnoloogia ja oskusteadmiste abil merest üha enam väärtusi ning üha rohkem ja rohkem inimesi koondub Euroopa rannikualadele nendest väärtustest osa saama. Teisest küljest viib kogu selle tegevuse koondmõju ressursside kasutamisega seotud konfliktideni ja merekeskkonna seisundi halvenemiseni. Merekeskkonna heaolu on aga kõige muu alus.

Euroopa peab asuma seda probleemi lahendama – kiire üleilmastumise ja kliimamuutuste taustal on tegemist äärmiselt kiireloomulise küsimusega.

Euroopa Komisjon on sellest teadlik ning on käivitanud Euroopa merenduspoliitika valdkonnas igakülgse konsultatsiooni- ja analüüsiprotsessi¹. Protsessi käigus saadi sidusrühmadelt hulgaliselt vastuseid, mis viitab selgelt merede erakordselt suurele potentsiaalile ning annab ka aimu probleemi ulatusest, kui me kavatsime seda potentsiaali säästvalt realiseerida. Arutelude käigus on käsitletud ka mitmesuguseid erinevaid ideesid selle kohta, kuidas Euroopa kõnealuse probleemistiku lahendamiseks hakkama saaks.

Tuginedes sellele väga kasulikule teabele, teeb komisjon ettepaneku Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika kohta, mis põhineb kindlal veendumusel, mille kohaselt on kõik Euroopa ookeanide ja meredega seonduvad küsimused omavahel seotud ning kõiki merega seonduvaid poliitikavaldkondi tuleb arendada ühtsel viisil, kui me tahame saavutada soovitud tulemusi.

Kõik sidusrühmad toetasid tugevalt sellist integreeritud, valdkondadevahelist lähenemisviisi. Selle rakendamiseks tuleb teha tihedat koostööd ja tõhusalt koordineerida kõiki merega seotud tegevusvaldkondi erinevatel otsustamistasanditel.

Integreeritud merenduspoliitika aitab Euroopal paremini vastu astuda sellistele probleemidele, mis on seotud üleilmastumise ja konkurentsivõimega, kliimamuutustega, merekeskkonna kahjustustega, meresõiduohutuse ja -turvalisusega ning energia varustuskindluse ja

¹ Vt aruanne konsulteerimisprotsessi kohta KOM(2007) 574. Vt ka: Roheline raamat „Euroopa Liidu tulevase merenduspoliitika suunas: Euroopa seisukoht ookeanide ja merede küsimuses”, KOM(2006) 275.

säästvusega. See peab põhinema tipptasemel merendusosalastel teadusuuringutel, tehnoloogial ja uuendustegevusel ning toetuma majanduskasvu ja tööhõive Lissaboni tegevuskavale ja säästva arengu Göteborgi tegevuskavale.

ELi integreeritud merenduspoliitika eesmärgid on järgmised:

- **Muuta tegevuspõhimõtete väljatöötamise ja otsuste tegemise viisi** – poliitika väljatöötamise ja otsustamise killustatus igal tasandil ei ole enam vastuvõetav. Tuleb mõista ja arvesse võtta eri valdkondade vastastikust mõju, välja arendada ühised töövahendid, määrata kindlaks eri valdkondade koostoimed ja neid ära kasutada ning vältida konflikte või need lahendada.
- **Välja töötada ja esitada tööprogramm** – eri valdkondade meetmete puhul tuleb järgida ühtset poliitilist raamistikku. Käesolevale teatisele lisatud tegevuskavas esitatakse selge ülevaade eelseisva töö mitmekesisusest ja ulatusest. Eriti olulised on järgmised valdkonnad:
 - piirideta Euroopa meretranspordiruum
 - Euroopa mereuuringute strateegia
 - riiklikud integreeritud merenduspoliitilised tegevuspõhimõtted, mille töötavad välja liikmesriigid
 - Euroopa mereseire võrgustik
 - mereala ruumilise planeerimise suunised liikmesriikide jaoks
 - strateegia kliimamuutuste mõju vähendamiseks rannikualadel
 - laevade tekitatud CO₂ heitmete ja saastatuse vähendamine
 - ebaseadusliku kalapüügi ja avamerel hävitavate tagajärgedega põhjatraalimise väljajuurimine
 - Euroopa merendusklasterite võrgustik
 - ELi töödiguses laevandus- ja kalandussektorite suhtes tehtud erandite läbivaatamine

Käesoleva teatisega pannakse alus ELi integreeritud merenduspoliitika jaoks vajalikule juhtimisraamistikule ja valdkonnaülestele vahenditele ning selles esitatakse peamised meetmed, mida komisjon tahab selle mandaadi raames võtta. Nende meetmete puhul juhindutakse subsidiaarsuse põhimõttest ja konkurentsipõhimõtetest, rakendatakse ökosüsteemil põhinevat lähenemisviisi ning meetmete väljatöötamises osalevad ka sidusrühmad.

2. TAUST

Euroopa rannajoon on 70 000 km pikk ning see piirneb kahe ookeani ja nelja merega: Atlandi ookean ja Põhja-Jäämeri ning Läänemeri, Põhjameri, Vahemeri ja Must meri. ELi

mereäärsetest piirkondadest tuleb umbes 40 % ELi SKPst ja seal elab sama palju ELi rahvastikut.

Euroopa heaolu on seetõttu lahutamatu merega seotud. Põhilised merega seotud tegevusalad on laevaehitus ja laevandus, sadamates toimuv tegevus ja kalandus, aga ka avamere energiasektor (sealhulgas nafta, gaas ja taastuvenergia) ning ranniku- ja mereturismi sektor annavad äärmiselt suurt tulu. Meresadamad ja laevandus võimaldavad Euroopal kasu saada rahvusvahelise kaubanduse kiirest kasvust ja hoida juhtpositsiooni maailma majanduses ning maavarade kaevandamine, vesiviljelus, merebiotehnoloogia ja kujunemisjärgus merealune tehnoloogia kujutavad endast üha olulisemaid võimalusi ettevõtluse arendamiseks. Sama suure tähtsusega on merede kasutamisevõimalused mitmesugustes vaba aja veetmisega seotud, esteetilistes ja kultuurilistes tegevusvaldkondades ning nende pakutavad ökosüsteemi teenused.

Et kõnealused tööstusharud oleksid konkurentsivõimelised, tuleb tagada tõeliselt säästev merekeskkonna kasutamine. Rannikualade kasvav kaitsetus, üha tihenev liiklus rannikuvetes, ookeanide ülitähtis osa meie kliimasüsteemis ja merekeskkonna seisundi jätkuv halvenemine tähendavad seda, et peame oma ookeanidele ja meredele rohkem tähelepanu pöörama.

Ookeanide jätkusuutlikkust käsitatakse tänapäeval laialdaselt olulise ülemaailmse probleemina, mis on tihedalt seotud kliimamuutustega.

Tiheneva konkurentsi tõttu merealade kasutamises ja inimtegevuse koondmõju tõttu mere ökosüsteemidele ei ole praegune otsuste tegemise killustatus merendusvaldkonnas enam vastuvõetav ning vaja on koostööalimat ja ühtsemat lähenemisviisi. Liiga kaua on otsuste tegemine eri valdkondades, nagu näiteks meretransport, kalandus, energia, mereseire ja merel toimuva tegevuse kontrollimine, turism, merekeskkond ja mereuuringud, arenenud eri suundades, mille tagajärjed on ebatõhusus, ebahütlus ja mereressursside kasutamise seotud konfliktid.

Eespool kirjeldatust lähtudes on komisjoni eesmärk võtta vastu ühtne merenduspoliitika, mis hõlmaks kõiki aspekte meie suhetes ookeanide ja meredega. Sellist uuenduslikku ja terviklikku lähenemisviisi kasutades loome ühtse tegevusraamistiku, mis võimaldab arendada kõiki merega seotud tegevusalasid optimaalselt ja säästvalt.

3. JUHTIMISRAAMISTIK JA MERENDUSPOLIITIKA TÖÖVAHENDID

Ühtse merenduspoliitika rakendamiseks on vaja juhtimisraamistikku, millega nähakse ette integreeritud lähenemisviis kõigil tasanditel, ning horisontaalsed ja valdkonnaüleused poliitilised vahendid. Samuti peab see põhinema kindlal rahastamisalusel, mille puhul on arvesse võetud ettevalmistavate meetmete tulemusi.

3.1. Integreeritud lähenemisviis merendusalasises juhtimises

Komisjon on loonud merenduspoliitika töörühma, mille ülesanded on analüüsida merendusalasiseid küsimusi ja poliitikasuundi eri valdkondades, mis nende küsimuste lahendamist mõjutavad, kooskõlastada tegevuspõhimõtete väljatöötamist eri valdkondades, tagada, et valdkondade omavahelist vastasmõju arvesse võetakse, ning juhtida valdkonnaüleste poliitiliste vahendite väljatöötamist. Komisjon on asunud ka ühendama neid

ELi ameteid, mille tegevus on seotud merendusega, et tagada nende ühine panus merenduspoliitika väljatöötamisse.

Komisjon lähtub merenduspoliitika väljatöötamisel algusest peale parema õigusloome põhimõtetest – peamiste merendusega seotud algatuste määratlemine iga-aastastes planeerimis- ja programmitöö dokumentides, arutelud kodanikuühiskonna ja huvitatud isikutega, mõjuhindamised ja talitustevahelised töörühmad aitavad tagada, et komisjon suudab koostada ja esitada ettepanekuid, milles on tõepoolest arvesse võetud valdkonna kõiki aspekte.

ELi teisi institutsioone ja osapooli kutsutakse üles arutlema teemal, kuidas ühtset lähenemisviisi merenduspoliitilistes küsimustes kõige paremini süstemaatiliselt rakendada. Mõned liikmesriigid on hakanud merenduspoliitika valdkonnas välja töötama kooskõlastusmehhanisme. Kõik sidusrühmad peaksid juhtimisprotsessis osalema ja neid kutsutakse üles juhtima komisjoni tähelepanu mis tahes ELi õigusaktile, mis nende meelest takistab ühtse merenduspoliitika eesmärkide saavutamist.

• **Komisjon:**

- **kutsub liikmesriike üles koostama integreeritud riiklikud merenduspoliitilised tegevuspõhimõtted tihedas koostöös sidusrühmadega, eelkõige rannikualadega;**
- **esitab 2008. aastal suunised kõnealuste ühtsete riiklike merenduspoliitiliste põhimõtete väljatöötamiseks ja esitab alates 2009. aastast igal aastal aruande ELi ja liikmesriikide tegevuse kohta selles valdkonnas;**
- **loob struktuuri sidusrühmadega konsulteerimiseks, mille kaudu aidatakse kaasa merenduspoliitika edasisele arendamisele ja on võimalik vahetada häid tavasid.**

3.2. Vahendid integreeritud poliitika väljatöötamiseks

Ühtse juhtimisraamistiku rakendamiseks merendusküsimustes on vaja horisontaalseid planeerimisvahendeid, mis toimiksid kõigis merega seotud tegevusvaldkondades ja toetaksid ühist poliitikakujundamist. Eriti olulised on järgmised valdkonnad ja vahendid: mereseire, mis aitab tagada merealade ohutu ja turvalise kasutuse, mereala ruumiline planeerimine, mis on olulise tähtsusega planeerimisvahend säästva poliitika kujundamisel, ning täieliku ja kergesti kättesaadava teabe ja andmete allikas.

3.2.1. Euroopa mereseire võrgustik

Mereseirel on mereressursside ohutu kasutamise ja Euroopa merepiiride turvalisuse tagamises äärmiselt tähtis roll. Tegevuse tõhustamine ja optimeerimine mereseire valdkonnas ja koostalitlusvõime Euroopa tasandil aitavad Euroopal vastu astuda meresõiduohutuse, merereostuse, õiguskaitse ja üldise julgeolekuga seotud probleemidele ja ohtudele.

Mereseiret teostavad liikmesriigid, kuid enamasti on selle valdkonna tegevus ja sellega seotud ohud oma olemuselt riigiüleised. Enamikus liikmesriikides kuulub mereseire sellistes valdkondades, nagu kalandus, keskkonnakaitse, merel toimuva tegevuse kontrollimine ja immigratsioon, mitme erineva ja üksteisest sõltumatult tegutseva täitevasutuse vastutusalasse. Selle tulemusena juhtub tihti, et niigi väheseid vahendeid kasutatakse ebaotstarbekalt.

Seetõttu leiab Komisjon, et vaja on mereseire alast tegevust paremini kooskõlastada tihedama koostöö abil liikmesriikide rannavalve- ja muudes asjakohastes asutustes ja nende vahel.

Järkjärguline integreeritud laevajälgimis- ja e-navigatsioonisüsteemide võrgustiku (sealhulgas satelliitseire ning laevade kaugtuvastus ja -seire (LRIT)) loomine Euroopa rannavete ja avamere jaoks annaks samuti avaliku sektori asutustele väärtusliku abivahendi.

- **Komisjon:**

- **edendab tihedamat koostööd liikmesriikide rannavalveasutuste ja muude asjakohaste asutuste vahel,**
- **võtab meetmed parema koostalitlusvõimega seiresüsteemi loomiseks, et ühendada olemasolevad seire- ja jälgimissüsteemid, mida kasutatakse meresõiduohutuse ja –turvalisuse tagamiseks, merekeskkonna kaitseks, kalanduskontrollis, välispiiride valvamisel ja muus õiguskaitsetegevuses.**

3.2.2. *Mereala ruumiline planeerimine ja rannikualade integreeritud haldamine*

Olemasolevad planeerimisraamistikud on enamasti keskendunud maismaa arendamisele ja ei võta tihti arvesse seda, kuidas rannikualade areng võib mõjutada merd ja vastupidi. Me peame asuma lahendama probleeme, mis tulenevad omavahel konkureerivatest ja järjest arvukamatest mere kasutusalaadest, nagu näiteks meretransport, kalapüük, vesiviljelus, vaba aja veetmine, energiatootmine avamerel ja merepõhja kasutamise muud vormid.

Mereala ruumiline planeerimine on seetõttu üks mere- ja rannikualade säästva arengu tagamise ning Euroopa merede keskkonnaseisundi parandamise põhivahendeid.

Pärast ELi soovitus² vastuvõtmist on liikmesriigid hakanud kasutama rannikualade integreeritud haldamist majandustegevuse ruumilise jaotumise reguleerimiseks ja looma Euroopa rannikuvete ruumilise planeerimise süsteemi. Selline tegevus aitab kaasa merekeskkonna kaitse temaatilisest strateegiast³ tulenevate kohustuste täitmisele ja võimaldab ettevõtjatel teha täpsemaid prognoose tuleviku investeeringute kavandamisel. Nende ametiasutuste jaoks, kes tegelevad mereala ruumilise planeerimise ja rannikualade integreeritud haldamisega, luuakse heade tavade vahetamise süsteem.

Otsustamispädevus selles valdkonnas kuulub liikmesriikidele. Euroopa tasandil tuleb järgida ühiseid põhimõtteid ja suuniseid, et protsessi paindlikult lihtsustada ja tagada, et üle eri riikide merepiiride ulatuvad mere ökosüsteemid oleksid kaitstud.

- **Komisjon:**

- **koostab 2008. aastal tegevuskava merealade ruumilise planeerimise arengu hõlbustamiseks liikmesriikides.**

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2002. aasta soovitus Euroopa rannikualade integreeritud haldamise strateegia elluviimiseks (2002/413/EÜ)

³ Vt direktiivi ettepanek, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategia direktiiv) - KOM(2005) 505.

3.2.3. Teave ja andmed

Strateegiline poliitikakujundamine merenduse valdkonnas põhineb kergesti juurdepääsetavatel andmetel ookeanide ning nendega seotud erinevate looduslike protsesside ja inimtegevuse kohta. Võttes arvesse kõikjal Euroopas erinevatel eesmärkidel kogutud ja säilitatavate andmete hulka, on mereandmete ja -teabe jaoks asjakohase infrastruktuuri loomine äärmiselt tähtis.

Kõnealused andmed tuleks koondada kõikehõlmavasse ja juurdepääsetavasse süsteemi, mida saaks kasutada töövahendina parema juhtimise, lisaväärtusteenuste laiendamise ja merenduse säästva arengu edendamisel. Tegemist on küllalt mitmetahulise ja töömahuka ettevõtmisega, mis peab põhinema selgel ja ühtsel mitmeaastasel tegevuskaval.

- **Komisjon:**

- **võtab 2008. aastal meetmed Euroopa mereseire- ja andmevõrgustiku⁴ loomiseks ja edendab liikmesriikide vete mitmemõõtelist kaardistamist, et parandada juurdepääsu kõrge kvaliteediga andmetele.**

4. ELI ÜHTSE MERENDUSPOLIITIKA TÄHTSAMAD TEGEVUSSUUNAD

ELi ühtse merenduspoliitika raames pööratakse põhitähelepanu järgmisele viiele tegevussuunale.

4.1. Ookeanide ja merede säästva kasutamise tõhustamine

ELi ühtse merenduspoliitika esimene eesmärk on luua parimad võimalikud tingimused ookeanide ja merede säästvaks kasutamiseks, et soodustada majanduskasvu merendussektorites ja rannikualadel.

Paljudes liikmesriikides on majanduskasv merenduse valdkonnas olnud viimasel ajal kiirem kui kogu majanduses tervikuna, eelkõige piirkondades, kus tegeletakse aktiivselt merenduslogistikaga. Konteinerite vedu on 2000. aastast saadik märkimisväärselt suurenenud ja eeldatakse, et 2020. aastaks see kolmekordistub. Piirkonnad, kus tegutsetakse aktiivselt sellistel tugeva kasvuga turgudel, nagu laevaseadmed, avamere tuuleenergia, harrastusmeresõit ja kruisilaevandus, saavad sellest kasvust jätkuvalt kasu. Samuti on Euroopa tööstusel märkimisväärne potentsiaal arendada välja uuenduslikke merendustooteid, millest võivad kogu maailmas saada turuliidrid, arvestades et Euroopasse on koondunud arvestatav hulk meretehnoloogia asjatundjaid.

Kuid paljud võimalused jäävad kasutamata. Äärmiselt oluline on koostada ajakohastatud strateegiline nägemus konkurentsivõimelise, ohutu ja turvalise laevanduse, sadamate ja nendega seotud sektorite arendamiseks, selleks et majanduskasv merega seotud valdkondades oleks jätkusuutlik ja merendusala tegevus areneks ilma mere ökosüsteemide seisundit kahjustamata.

Meretransport on Euroopa rahvusvahelise ja sisekaubanduse jaoks eluliselt tähtis ning kujutab endast merendusklatri selgroogu. Kuid see tööstusharu püsib jõukal järjel ainult

⁴ Tuginedes muu hulgas ka ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire algatusele GMES

juhul, kui Euroopa Liit töötab jätkuvalt selle nimel, et tagada meresõiduohutuse ja -turvalisuse kõrge tase, aidates kaitsta inimelusid ja keskkonda ning luua võrdne mänguruum kõigile rahvusvahelisel tasandil.

Kuigi meretransport tekitab murettekitavalt palju õhureostust ja CO₂-heitmeid, on see siiski tunduvalt energiasäästlikum kui maanteetransport. Sel põhjusel ja ka eesmärgiga vähendada veoautode arvu Euroopa niigi ummistunud maanteedel, soosib ühtne merenduspoliitika tugevalt ohutu ja turvalise mereveo edendamist. Juba toimivate ELi programmide (TEN-T ja MARCO POLO) raames jätkatakse meremagistraalide/lähimereveo võrgustike loomise toetamist. Üleeuroopaliste võrkude edasiarendamisel tuleks täiel määral arvesse võtta ka mereressursside järjest suurenevat kasutamist energiasektoris.

Kõigest hoolimata on meretransport praegu muude transpordiliikidega võrreldes ebasoodsas olukorras. Muudesse transpordiliikidesse investeeritakse rohkem avaliku sektori vahendeid. Lisaks sellele peab ühest Euroopa Liidu sadamast teise seilav laev läbima tunduvalt keerukamad ja aeganõudvamad menetlused kui näiteks veoauto, sest tõeliselt toimivat siseturgu meretranspordi valdkonnas Euroopas veel ei ole. Selleks et Euroopa mereveondus saaks oma potentsiaali täielikult ära kasutada, tuleb kõrvaldada see takistus, mis meretransporti muude transpordiliikidega võrreldes tagasi hoiab, lihtsustades halduse ja tolliga seonduvaid formaalsusi ELi siseste meretransporditeenuste puhul.

- **Selleks et parandada meretranspordi tõhusust Euroopas ja tagada selle pikaajaline konkurentsivõime, komisjon:**
 - **teeb ettepaneku piirideta Euroopa meretranspordiruumi loomise kohta;**
 - **koostab igakülgse meretranspordi strateegia aastateks 2008–2018.**

Euroopa meresadamad on samuti üks oluline lüli selles logistikaahelas, mis Euroopa majandust koos hoiab. Meresadamad on majandustegevuse keskused, millel on tähtis roll ümbritseva linnalise ja looduskeskkonna seisundi määramisel.

Üleilmastumine tähendab seda, et me oleme tunnistajateks rahvusvahelise kaubanduse ennenägematule kasvule. Arvestades, et 90 % Euroopa väliskaubandusest ja ligi 40 % sisekaubandusest toimub läbi Euroopa sadamate, ei ole raske mõista, kui suur on Euroopa meresadamate vastutus järjest suureneva nõudluse haldamisel. Nende võimsuse areng peab peegeldama Euroopa sise- ja väliskaubanduse kasvu ning peab olema kooskõlas poliitiliste eesmärkidega sadamatega seotud muudes ELi tegevusvaldkondades, eelkõige ELi keskkonna- ja konkurentsivõime alaste eesmärkidega.

- **Komisjon:**
 - **teeb ettepaneku uue sadamapoliitika kohta, võttes arvesse sadamate erinevaid rolle ja Euroopa logistika alast laiemat konteksti;**
 - **teeb ettepanekud laevadelt tuleva õhureostuse taseme vähendamiseks sadamates, kõrvaldades eelkõige olukorra, kus laevadele on maksustamise seisukohast ebasoodus kasutada kaldalt tulevat elektrit;**
 - **avaldab suunised asjakohaste ühenduse keskkonnaalaste õigusaktide kohaldamise kohta sadamate arendamisel.**

Euroopa merelogistika ahela toimimiseks on vaja ka tippasemel *laevaehitus-, laevaremondi- ja laevaseadmetööstust* ning tuginedes edukatele algatustele⁵ toetab Euroopa Liit nende tööstusharude arengut, eelkõige väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid.

Suuremad investeeringud mereuuringutesse ja -tehnoloogiasse aitavad saavutada majanduskasvu ilma et keskkonnaseisund rohkem halveneks. Selliste investeeringutega luuakse ka uusi võimalusi. Keskkonnaalastest eesmärkidest juhinduv tehnoloogia, mille abil saab merendussektoris toimuda majandustegevus ilma merekeskkonda kahjustamata, aitab Euroopa ettevõtjatel juhtpositsiooni säilitada olukorras, kus normid muutuvad kõikjal maailmas rangemaks ning arenevad uued ja lootustandvad tööstusharud, nagu näiteks merebiotehnoloogia, avamere taastuenergia, merealune tehnoloogia ja varustus ning merevesiviljelus.

Tehnoloogia võimaldab Euroopal ära kasutada ka merede kogu potentsiaali nafta, gaasi⁶ ja taastuenergia allikana ning energiatranspordi võimalusi meredes – energiatranspordi liinid muutuvad mitmekesisemaks ja varustuskindlus tugevneb. Olukord Euroopa energiasektoris on praegu selline, et võib ette näha energia- ja merenduspoliitikate suuremat koostoimet⁷. Komisjon mõõnis oma 2007. aasta jaanuari teatise⁸ Euroopa energiastrateegia kohta vajadust ookeane ja meresid ELi energiaalaste eesmärkide saavutamiseks paremini ära kasutada.

Merendussektori ettevõtluse integratsiooni ja konkurentsivõimet parandab suurel määral *mitut valdkonda hõlmavate klastrite*⁹ loomine. Sellised klastrid on merendusala oskusteabe säilitamisel Euroopas praktilise tähtsusega ja asuvad seetõttu merenduspoliitikas kesksel kohal. Avaliku ja erasektori koostöö merenduse tippkeskustes loob vajaliku raamistiku erinevate tööstusharude ja sektorite vaheliste suhete täielikuks mõistmiseks ja prognoosimiseks.

- **Komisjon soosib mitut valdkonda hõlmavate klastrite ja piirkondlike merenduse tippkeskuste loomist ning toetab Euroopa merendusklustrite võrgustiku tegevust.**

Komisjoni eesmärk on suurendada *merendusega seotud töökohtade* hulka ja parandada nende kvaliteeti Euroopa kodanike jaoks. Meremeeste tööhõive langus on murettekitav ja see tuleb peatada, kuna meremeeste kogemused on ka kaldal asuvate töökohtade puhul väga kasulikud.

Et rohkem eurooplasi merendussektorisse tööle asuks, tuleb kõigi merendusvaldkonna sidusrühmade ühisel toel ja merenduse olukorda kõikjal maailmas arvestava tõhusa reguleeriva raamistiku abil parandada personalipoliitikat ja töötingimusi (sealhulgas töötervishoidu ja -ohutust). Komisjon kiidab täielikult heaks sotsiaalse dialoogi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) meretöönormide konventsiooni lõimimise üle ühenduse õigusesse. Samuti asub komisjon edendama sellise süsteemi loomist, mis parandaks ja laiendaks eurooplaste karjäärivõimalusi merendusklustris. Selle juurde kuulub

⁵ Nagu näiteks mereveovahenditega seotud tegevuskava (*Waterborne Platform*) ja *LeaderShip 2015*.

⁶ Rahvusvahelise Nafta- ja Maagaasitootjate Assotsiatsiooni (OGP) andmete kohaselt saadakse 40 % praegu Euroopas tarbitavast naftast ja 60 % gaasist avamere puurtornidest

⁷ Vt komisjoni talituste töödokument „Energiapoliitika ja merenduspoliitika – parem haakumine”

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Ülemkogule ja Euroopa Parlamendile – Euroopa energiapoliitika, KOM(2007) 1.

⁹ Vt käesolevale teatisele lisatud komisjoni talituste töödokument

merendusalaoste õpingute valdkonna laiendamine ning merendusega seotud elukutsete jaoks vajalike oskuste ja kvalifikatsiooni täiustamine.

- **Komisjon:**

- **vaatab tihedas koostöös sotsiaalpartneritega uuesti läbi merendussektorite väljaarvamise ELi tööõigust käsitlevatest õigusaktidest¹⁰;**
- **edendab merendusalaoste kvalifikatsiooni tunnistuse väljatöötamist.**

Hoolimata tehtud jõupingutustest seostatakse kasvavat majandustegevust Euroopa rannikualadel ja meredel *mereskeskkonna seisundi halvenemisega*. Komisjon on juba teinud ettepaneku ELi merestrateegia kohta, mille juurde kuulub ka direktiivi ettepanek,¹¹ et seda suundumust peatada ja ümber pöörata ning luua raamistik ühenduse tegevusele, mille eesmärk on säästva arengu raames saavutada mereskeskkonna hea seisund.

Probleemi raskendab ka kliimamuutuse tõenäoline ränk mõju rannikualadele. Süsinikdioksiidi ladustamine merepõhja on uuenduslik tegevus, millest võib kliimamuutuse mõju leevendamisel suurt abi olla. EL peab olema selle tehnoloogia arendamisel esirinnas ja kujundama ühtse poliitikaraamistiku selle potentsiaali täielikuks ära kasutamiseks.

Selleks tuleb saavutada ELi keskkonnakaitsealaoste õigusaktide, eelkõige loodusdirektiivi¹² ja kavandatud merestrateegia direktiivi eesmärgid. Samuti on selles valdkonnas olulised meresõiduohutus ja laevade põhjustatud reostuse vältimist käsitlevad ühenduse õigusaktid. Kolmanda merenduspaketi ettepanekute kiire vastuvõtmine aitaks lisada valdkonna õigustikule olulise osa.

- **Komisjon:**

- **käivitab katsemeetmed, selleks et vähendada rannikupiirkondades kliimamuutuse mõju ja sellega kohaneda;**
- **toetab aktiivselt rahvusvahelisi jõupingutusi laevade tekitatud õhureostuse vähendamiseks ja kui nendel jõupingutustel ei ole tulemusi, teeb ettepanekuid Euroopa tasandil;**
- **toetab aktiivselt rahvusvahelisi jõupingutusi laevadelt tuleva kasvuhoonegaaside heitmete vähendamiseks ja kui nendel jõupingutustel ei ole tulemusi, kaalub võimalusi võtta selles suhtes ELi meetmeid;**
- **teeb rahvusvahelisel tasandil käimasolevat tööd nõuetekohaselt arvesse võttes ettepanekuid vanade laevade tõhusa, ohutu ja keskkonnasõbraliku lammutamise kohta.**

¹⁰ Teatis: Sotsiaalõigusliku raamistiku ümberhindamine eesmärgiga luua ELis rohkem ja paremaid töökohti merenduse valdkonnas, KOM(2007) 591.

¹¹ KOM(2005) 504 ja KOM(2005) 505.

¹² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta.

Kalanduse korraldamisel tuleb rohkem arvestada rannikualade elanikkonna heaolu ja merekeskkonnaga ning silmas pidada kalapüügi seoseid teiste tegevusvaldkondadega. Kalavarude taastamisega tuleb aktiivselt tegeleda – selleks vajame usaldusväärseid teaduslikke andmeid ja paremat üleminekut mitmeaastasele planeerimisele. Komisjon võtab meetmed, et tagada merekeskkonna strateegias esitatud ökosüsteemipõhise lähenemisviisi rakendamine ühises kalanduspoliitikas, ning töötab jätkuvalt selles suunas, et lõpetada ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük ELi vetes ja avamerel.

Kalavarude majandamine maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasandil aitab tagada paremat tulevikku Euroopa kalandusega tegelevale elanikkonnale ja seda, et kalandussektor annab jätkuvalt oma panuse Euroopa kindlustamisele toiduainetega. See tuleks saavutada 2015. aastaks vastavalt rahvusvahelisel tasandil võetud kohustustele.

Kalurite tööohutuse küsimust tuleks samuti käsitleda laiemas, merendusvaldkonna töötingimuste ja sotsiaalpoliitika kontekstis ning kalurite kogemused ja merealased teadmised tuleks kogu ühiskonna heaks tööle rakendada.

Mereandide järele kogu maailmas suureneva nõudluse rahuldamiseks vajalikku vesiviljeluse kasvu peaks toetama reguleeriv raamistik, millega soositakse ettevõtlust ja uuendusi ning tagatakse vastavus rangete keskkonnakaitse- ja tervishoiunormidega.

- **Komisjon:**

- **võtab jõulised meetmed, et likvideerida saagi vette tagasi laskmine¹³ ja sellised hävitavate tagajärgedega kalastusviisid nagu põhjatraalimine avamere tundlikes elupaikades¹⁴;**
- **võtab jõulised meetmed ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi lõpetamiseks¹⁵;**
- **toetab keskkonnaohutu vesiviljelustööstuse arengut Euroopas.**

4.2. Teadmiste ja uuenduste baasi loomine merenduspoliitika jaoks

Mereteadused, -tehnoloogia ja –uuringud on merega seotud tegevusvaldkondade säästva arengu jaoks esmatähtsad.

Aidates meil paremini mõista inimtegevuse mõju mereökosüsteemidele, aitavad teadusuuringud ja tehnoloogia olulisel määral lahendada küsimust, kuidas eraldada üksteisest merega seonduvate tegevusalade areng ja keskkonnaseisundi halvenemine.

Valdkondadevahelise lähenemisviisi tugevdamine mereteadustes aitab meil paremini mõista merendusega seotud tegevusalade omavahelist mõju ja on seetõttu integreeritud merenduspoliitika asendamatu osa. Samuti on selline lähenemisviis esmatähtis kliimamuutuse mõju ennustamisel ja leevendamisel nii palju kui võimalik.

¹³ Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile: Soovimatu kaaspüügi vähendamise ja saagi vette tagasi laskmise likvideerimise poliitika Euroopa kalanduses, KOM(2007) 136.

¹⁴ Teatis ja määruse ettepanek valmivad 17. oktoobril.

¹⁵ Teatis ja määruse ettepanek valmivad 17. oktoobril.

Mere- ja merendusuuringud on kallid – ebatõhususele ei ole siin kohta. Euroopa vahendite kasutamiseks parimal võimalikul moel tuleb koostada selge strateegia, milles seotakse omavahel poliitilised ja teaduslased prioriteedid, käsitletakse valdkonnaüleseid probleeme, maksimeeritakse liikmesriikide ja ühenduse tegevuse vahelised koostoimed, välditakse kattuvat tegevust ja parandatakse suhtlust huvitatud osapoolte vahel. Euroopa peab uurima ka seda, kuidas saab teadusuuringutega paremini kaasa aidata uuendustegevusele ning kuidas muuta teadmised ja oskused tõhusamalt tööstustoodeteks ja teenusteks.

Euroopa mereseire- ja andmevõrgustiku arendamine¹⁶ on selle strateegia üks oluline töövahend.

- **Komisjon:**

- **esitab 2008. aastal põhjaliku Euroopa mere- ja merendusuuringute strateegia;**
- **käivitab seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi alusel ühised valdkondadevahelised projektikonkursid, et edendada integreeritud lähenemisviisi ja parandada arusaamist merendusküsimustest;**
- **toetab teadusuuringuid, et ennustada ja leevendada kliimamuutuse mõju merendustegevusele, merekeskkonnale, rannikupiirkondadele ja saartele ning kohaneda selle mõjuga;**
- **toetab Euroopa partnerluse loomist mereteaduste vallas, et edendada koordineeritud mõttevahetust teadlaste, tööstusharude ja poliitikakujundajate vahel.**

4.3. Parima elukvaliteedi tagamine rannikualadel

Rahvastiku kasv *rannikualadel ja saartel* on viimase kümne aasta jooksul olnud ELi keskmisest kaks korda kiirem. Samuti on rannikuäärsed piirkonnad Euroopas enamiku turistide meelispaigad, mistõttu on vajadus ühendada omavahel majandusareng, keskkonnasäästlikkus ja elukvaliteet nendes piirkondades eriti terav.

Kohalikel omavalitsustel ja rannikualade elanikkonnal on rannikuäärsete ja merendusega seotud tegevusalade reguleerimisel tähtis roll. Regioonide Komitee, rannikuäärsed piirkonnad ja nende võrgustikud on seetõttu ELi integreeritud merenduspoliitika väljatöötamises olulised osalised.

Tänu oma sadamatele ja merendustööstusele on need piirkonnad strateegilise tähtsusega Euroopa kui terviku jaoks. Nad pakuvad vajalikke teenuseid sisemaale ning merepiiride ja rannavetes toimuva tegevuse kontrollimisel kasutatakse neid tugipunktidena. Kõik see koormab kõnealuste piirkondade infrastruktuuri märkimisväärselt ja seda tuleb ühenduse vahendite jaotamisel arvesse võtta. Kliimamuutus avaldab rannikualadele eriti suurt mõju ja riskijuhtimine võib nende eelarveid ja majandust olulisel määral kahjustada.

Meri on määrav faktor ranniku- ja mereturismi puhul, mis on olnud rannikualade majandusarengu üks peamine katalüsaator Euroopas. Komisjon töötab edaspidi veel

¹⁶ Vt punkt 3.2.3

aktiivsemalt sidusrühmadega, et arendada välja säästev turismipoliitika, mille puhul on arvestatud ka ranniku- ja mereturismiga.

Selles valdkonnas on erinevaid rahastamisvõimalusi, kui sidusrühmad tunnevad, et neil ei ole piisavat juurdepääsu sellekohasele teabele. Komisjon teeb jõupingutusi, et merendusprojekte rannikualadel ja saartel parimal viisil ühenduse rahastamisvahendite abil toetada.

Samuti on selge, et vajame merendussektorite ja rannikupiirkondade kohta paremaid sotsiaal-majandusandmeid, kuna raskused sellise teabe saamisel takistavad piirkondade sidusrühmadel tegevuse ja investeeringute ratsionaalset kavandamist pikas perspektiivis.

Ka piirkondadevaheline koostöö on Euroopa rannikualade arengu jaoks äärmiselt oluline, võttes arvesse nende mitmekesisust ja eripärasid. Sellest lähtuvalt kasutab komisjon täielikult ära territoriaalse koostöö programmi, et toetada merenduse arengut piirkondadevahelises plaanis.

Äärepoolseimad piirkonnad ja saared on majanduse seisukohast teistest märkimisväärselt ebasoodsamas olukorras, kuid neil on suur potentsiaal merendusega seotud tegevusvaldkondades ja mereuringutes. Nende suured merealad pakuvad Euroopa Liidule väga olulisi ökosüsteemi teenuseid. Komisjon asub hiljutise, ELi äärepoolsemaid piirkondi käsitleva teatise raames edendama nii selliste piirkondade merendusala potentsiaali ärakasutamist kui ka naaberpiirkondade omavahelist koostööd.

• **Komisjon:**

- **edendab kavandatud turismialgatuse raames ranniku- ja mereturismi arengut;**
- **koostab merendusprojektide ja rannikupiirkondade jaoks ettenähtud ühenduse rahastamisvahendite andmebaasi ja loob 2009. aastaks merendussektoreid ja rannikupiirkondi käsitlevate sotsiaal-majandusandmete andmebaasi;**
- **esitab ühenduse suurõnnetuste ärahoidmise strateegia, kus tuuakse eraldi esile rannikupiirkondi ohustavad tegurid;**
- **toetab äärepoolseimate piirkondade ja saarte merendusala potentsiaali arengut.**

4.4. Euroopa juhtpositsiooni tugevdamine rahvusvahelistes merendusküsimustes

ELi eesmärk on merendusvaldkonna tõhus juhtimine rahvusvahelisel tasandil ja rahvusvahelise mereõiguse tõhus kohaldamine. Seetõttu kutsub EL liikmesriike üles ratifitseerima asjakohased õigusaktid. Samuti aitab EL kaasa Euroopa huvide paremale koordineerimisele rahvusvahelisel areenil.

ELi integreeritud merenduspoliitika välisprioriteedid on Euroopa merendustööstuse ja -teenuste pääs rahvusvahelistele turgudele, süvamere säästev teaduslik ja kaubanduslik kasutamine, merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse kaitse kõikjal maailmas, meresõiduohutuse ja -turvalisuse parandamine, töötingimused, laevadelt tuleva reostuse vähendamine ning võitlus ebaseadusliku tegevusega rahvusvahelistes vetes.

Samuti pööratakse tähelepanu kliimamuutuste geopoliitilistele tagajärgedele. Sellega seoses esitab komisjon 2008. aastal aruande Põhja-Jäämerega seotud strateegiliste küsimuste kohta.

Merendusküsimusi arutatakse korrapäraselt ELi selliste partneritega, kes on juba asunud liikuma integreeritud lähenemisviisi suunas, nagu Austraalia, Kanada, Jaapan, Norra ja USA, aga ka Brasiilia, Hiina, India ja Venemaa.

Samuti püüdleb EL selle poole, et jagada naaberriikidega vastutust nende merede eest, mis kuuluvad ka ELi lähinaabritele. Eelkõige esitab EL ettepanekud teha tihedamat koostööd Vahemere ja Musta mere haldamisel. EL edendab merendusala koostööd oma välispoliitika põhjamõõtme raames ja käsitleb merendusküsimusi ka ELi koostöökavas arenguriikidega, sealhulgas väikestest saareriikidest arenguriikidega. Sellega seoses toetab EL merenduspoliitika ja mereõiguse alast suutlikkuse suurendamist arengumaades.

Komisjon esitab UNCLOS konventsiooni¹⁷ merekeskkonna bioloogilist mitmekesisust käsitleva rakenduskokkuleppe ja püüab viia edukalt lõpule avamere merekaitsealasid käsitlevad rahvusvahelised läbirääkimised.

- **Komisjon:**

- **tõhustab koostööd laienemispoliitika ja Euroopa naabruspoliitika ning põhjamõõtme raames, et käsitleda merenduspoliitika alaseid küsimusi ja mitmele partnerile kuuluvate merede haldamist;**
- **esitab strateegia ELi merenduspoliitika alaseks välistegevuseks struktureeritud dialoogi kaudu peamiste partneritega.**

4.5. Merenduse kui valdkonna esiletõstmine Euroopas

Sidusrühmad on selgelt väljendanud arvamust, et ELi merenduspoliitika väljatöötamise protsess on olnud kasulik üldise teadlikkuse tõstmisel merendusest ja sellega seotud kultuuripärandi väärtusest ning annab sidusrühmadele ühise identiteeditunde ja tunde, et nad töötavad ühise eesmärgi nimel.

Integreeritud merenduspoliitika eesmärk peaks olema tähelepanu juhtimine merendusele Euroopas ning merendusega seotud tegevusalade ja elukutsete maine parandamine.

Samuti tuleks merenduspoliitika raames edendada **Euroopa merepärandi hoidmist**, nt toetada merenduskogukondi, sealhulgas sadamalinnu ja traditsiooniliselt kalandustegevusega tegelevaid kogukondi, säilitada nende esemeid ja traditsioonilisi oskusi ning aidata kaasa nendevaheliste sidemete loomisele, et täiendada teadmisi ja tõsta üldist teadlikkust sellistest kogukondadest.

- **Komisjon:**

- **alustab Euroopa mereatlase koostamist, mida saaks kasutada õppevahendina ja mis aitaks samal ajal tähelepanu juhtida meie ühisele merepärandile;**

¹⁷ ÜRO mereõiguse konventsioon.

- teeb ettepaneku hakata alates 2008. aastast igal aastal tähistama Euroopa merenduspäeva, et tõsta teadlikkust merendusküsimustest ja edendada suhete loomist merepärandiga tegelevate organisatsioonide, muuseumide ja akvaariumide vahel.

5. KOKKUVÕTE

2007. aasta juunis toimunud Euroopa Ülemkogul avaldati heameelt Euroopas aset leidnud tulevast merenduspoliitikat käsitleva laialdase arutelu üle. Riigi- ja valitsusjuhid tegid komisjonile ülesandeks esitada oktoobris selle valdkonna Euroopa tegevuskava. Võttes arvesse subsidiaarsuse põhimõtet, on selle tegevuskava eesmärk uurida merendusega seotud tegevusalade kõikide võimaluste kasutamist keskkonda säästval viisil.

Käesoleva teatise ja sellele lisatud tegevuskavaga täidab komisjon selle Euroopa Ülemkogult saadud ülesande, olles võtnud arvesse teiste Euroopa Liidu institutsioonide, liikmesriikide valitsuste, parlamentide ja suure hulga sidusrühmade arvamusi¹⁸.

Komisjon kutsub Euroopa Ülemkogu, ministrite nõukogu ja Euroopa Parlamenti ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ja Regioonide Komiteed, aga ka riikide valitsusi ja kohalikke omavalitsusi ja teisi sidusrühmi merenduspoliitika valdkonnas aktiivselt kaasa rääkima ja tegutsema.

¹⁸ Vt lähemalt Euroopa merenduspoliitika konsultatsiooni järeldused, KOM(2007) 574, 10.10.2007.